

Tekst: Koen Mortelmans
Foto bouwmeester: Martin Hogeboom

Vlaams bouwmeester Peter Swinnen

Bouwen voor zorgsector één van de drie topprioriteiten

Een jaar geleden 2010 startte Peter Swinnen, medestichter van het Brusselse architectenkantoor 51N4E zijn activiteiten als Vlaams bouwmeester, de derde op rij met die functie.

Het is de taak van de Vlaamse bouwmeester een langetermijnvisie op het tot stand komen van een architecturaal kwalitatieve leefomgeving te ontwikkelen. Hij waakt over de uitvoering van het architecturaal beleid voor de eigen bouwwerken van de Vlaamse overheid, om de architecturale kwaliteit te verzekeren en zo een voorbeeldfunctie te vervullen. In overleg met alle ervoor bevoegde instanties bouwt hij een kwaliteitsbeleid uit voor de constructie van grotere bouw- en infrastructuurwerken betaald met Vlaams overheidsgeld. Verder adviseert hij over ontwerpen van overheidsbouwwerken, het bijsturen ervan en het aanpassen ervan aan de bestaande regelgeving. Hij moet ook het Vlaams architecturaal bewustzijn stimuleren en inspireren.

Nederlands voorbeeld

In de jaren negentig kreeg de Vlaamse overheid massa's kritiek op haar falend architectuurbeleid. Vlaanderen leek het te druk te hebben met de invulling van zijn nieuw verworven bevoegdheden om ernstig aandacht te besteden aan architecturale kwaliteit. De toenmalige bevoegde minister, Wivina Demeester (CD&V, zie ook BADZ 2011-1, blz. 8-11), reageerde op deze klaagzang vanuit architectuurmiddelen en stelde, geïnspireerd door de Nederlandse aanpak, een bouwmeester aan.

In 1998 nam de eerste Vlaamse bouwmeester, Bob van Reeth, zijn taak op. Tijdens zijn mandaat benadrukte Van Reeth vooral de verantwoordelijkheden van de opdrachtgever. Kwaliteitsvolle architectuur is een keuze van de opdrachtgever en de Vlaamse overheid moest haar voorbeeldrol als publieke opdrachtgever opnemen. Het was een bewuste keuze van de eerste Vlaamse bouwmeester om niet zelf te bouwen, maar om de opdrachtgever bij te staan in de selectie van een ontwerper. Ook Peter Swinnen heeft specifieke aandachtspunten. Een ervan is een grootschalige vernieuwingsoperatie binnen onder meer de zorg- en de sociale huisvestingssector, die tot belangrijke stedelijke ontwikkelingsprocessen kan moet leiden," aldus de Vlaamse bouwmeester.

"Tegen 2050 zullen er in België twee miljoen zestigplussers méér zijn dan in 2010. Het aantal tachtigplussers zal dan verdrievoudigd zijn. Bij een ongewijzigd beleid zou dit 180.000 extra woon- en zorgplaatsen betekenen tegen 2050, verzorgd door 120.000 extra personeelsleden. Maar in de zorgsector speelt niet alleen het vraagstuk van de ouderenzorg, er moet ook een overkoepelende benadering tot stand komen die zorg als een maatschappelijke opportuniteit beschouwt, eerder dan een te lenigen nood. Het feit dat de zorgsector de hele levenscyclus over-

spant, van geboorte tot dood, maakt dit des te meer noodzakelijk."

Overleg

Swinnen wil met de zorg- en de sociale huisvestingssector een breed ambitiedocument opstellen, gebaseerd op overleg en uitgaande van de huidige noden, maar met het oog op duidelijk vernieuwende concepten. "Een tweede stap is om na grondig onderzoek zo snel mogelijk in te zetten op de realisatie van kwaliteitsvolle voorbeeldprojecten. Hierbij kunnen we de ervaring die het team van de Vlaamse bouwmeester opdeed in recente inhaalbewegingen in voor de mobiliteits- en infrastructuursector, de sportinfrastructuur en de scholenbouw te gelde maken."

"Eerst stellen we samen met het kabinet van de Vlaamse minister voor zorg een protocolakkoord op, met richtlijnen en ambities. Die gaan we na de zomer bespreken met de diverse sectororganisaties die in de zorgsector actief zijn. Via de Open Oproep heeft het 'Team Vlaams Bouwmeester' in het verleden al individuele bouwheren binnen de zorg bijgestaan. Het ging telkens om bouwheren die de meerwaarde van de Open Oproep wisten in te schatten en bereid waren om zich open te stellen voor vernieuwende ontwerpen."

Peter Swinnen

Peter Swinnen (*1972) studeerde aan de Architectural Association London en het Sint-Lucas Architectuur Instituut Brussel. Samen met Johan Anrys en Freek Persyn richtte hij in 1998 architectenkantoor 51N4E op. Het bureau kan intussen bogen op een brede portfolio van spraakmakende projecten, ook in de zorgsector. Sinds 1998 leidde Peter Swinnen als studioverantwoordelijke verschillende onderzoeken aan het ICSAF La Cambre Architecture (Brussel) en Sint-Lucas Brussel. Hij treedt daarenboven geregeld op als gastdocent, jurylid of lector voor nationale en internationale onderwijsinstellingen en cultuurhuizen.

Open oproep

De 'open oproep' is één van de belangrijkste instrumenten die de Vlaamse bouwmeester hanteert bij het zoeken naar architecturale kwaliteit voor de projecten van de Vlaamse overheden. Het is een selectieprocedure, gebaseerd op het principe van een architectuurwedstrijd, op de wetgeving over overheidsopdrachten en op de Europese mededingingsregels. Twee keer per jaar publiceert de Vlaamse bouwmeester een lijst met projecten waarvoor ontwerp bureaus

uit heel Europa hun kandidatuur kunnen indienen. Na het doornemen van de soms honderden kandidaturen met hun referenties en hun visie op het nieuwe project, stelt hij de opdrachtgever tien ontwerp bureaus voor. Vijf ervan krijgen een beperkte studieopdracht en ontvangen daarvoor ook een vergoeding. Ze lichten hun 'projectdefinitie' toe aan de opdrachtgever en brengen een terreinbezoek. Een eventuele tweede briefing biedt hen de mogelijkheid om gerichte vragen te stellen aan de opdrachtgever of

instanties die bij de opdracht betrokken zijn. Verder volgens krijgen de ontwerpers een drietal maanden de tijd om een visievoorstel voor het project in te dienen. Deze voorstellen zijn anoniem zodat de jury, bestaande uit drie vertegenwoordigers van de opdrachtgever, de bouwmeester en een extern deskundige op een onbevengene manier kunnen evalueren. Daarna wordt de anonimiteit opgeheven en worden de vijf ontwerpers uitgenodigd om mondeling de vragen van de selectiecommissie te beantwoorden. ➤

Creating balance in healthcare

Voor meer informatie bezoek ook onze website: www.lopital.nl
 Lopital Nederland B.V. Laarakkerweg 9, 5061 JR Oisterwijk, Postbus 56, 5060 AB Oisterwijk
 Tel 013 5239300, Fax 013 5239301, E-mail info@lopital.nl, www.lopital.nl

Pour plus d'informations, visitez notre site web: www.lopital.be
 Lopital België Bvba, Antwerpsesteenweg 124, 2630 Aartselaar
 Tel (0032) 03/870.51.60, Fax (0032) 03/877.79.44, E-mail info@lopital.be, www.lopital.be

Na deze presentatie overlegt de opdrachtgever met de Vlaamse Bouwmeester en draagt ze een ontwerper voor, waarmee dan onderhandelingen starten.

Tijdens het eerste jaar van zijn mandaat stak Swinnen veel tijd en energie in het aangaan en voeren van dialogen. "Maar die tijd was nuttig besteed. Ik was zelfs aangenaam verrast door de grote bereidheid die ik aantrof tot het voeren van discussies. Die discussies hoeven niet altijd over grote concepten te gaan. Ze kunnen ook over kleine nuances gaan, waarbij men net iets anders durft na te denken naar de vaste bestanddelen van een zorginfrastructuur. Zo kan bijvoorbeeld een gangruimte veel meer zijn dan alleen een passageruimte, met enkele aanpassingen wordt de gangruimte ook een tijdelijke verblijfsruimte, die toch kan voldoen aan de evacuatie-eisen van de brandweer. Over dit soort van vindingrijke verschillen moet de discussie gaan."

Hoge ambities, maar binnen budget

Swinnen ziet het als zijn taak niet alleen waardevolle architectuurprojecten te faciliteren, maar ook aan de dialoog deel te nemen. Hij acht het niet nodig dat de Vlaamse bouwmeester legale en juridische middelen ter beschikking heeft om zijn visie door te drukken. "Het moet volstaan om met de nodige overtuigingskracht correcte en objectieve argumenten op tafel te leggen. Die argumenten moet de architecturale ambitie binnen het beschikbare budget zo hoog mogelijk leggen."